

Mikael Agricola -palkintolautakunnan kunniamaininta:

Tarja Roinila

Thomas Bernhardin teoksen *Halvallysöjät & Wittgensteinin veljenpoika* (Teos) suomennoksesta.

Monipuolisen ja taitavan suomentajan Tarja Roinilan (1964–2020) viimeiseksi työksi jäi itävaltalaisen Thomas Bernhardin kaksi pienoisoromaania sisältävä suomennos. Bernhard (1931–1989) on yksi merkittävimpiä eurooppalaisia modernisteja, ja lukuisat hänen ehkä vaikeinakin pidetyt teoksensa ovat Tarja Roinilan ansiosta luettavissa nautittavalla suomen kielellä.

Molemmat pienoisoromaanit muodostuvat Bernhardille tyypillisestä minäkertojan pitkästä, kappalejaottomasta monologista. Näihin monologeihin Bernhard upottaa usein toisen kertojan, jonka kertomus limittyy epäsuorana kerrontana minäkertojan monologiin. Kirjakielinen muoto etäännyttää tekstiä ”aidosta” puheesta, mutta samalla puheenomaisuuden olennainen osa tekstin rakentumisen tapaa. Puheenomaisuutta luo myös Bernhardille tyypillinen, monen tasoinen toisto, joka varsinkin *Halvallysöjissä* on viety äärimilleen. Toistoa on sanatarkkaa, varioitua, temaattista, rytmillistä. Muunneltu toisto tekee tekstistä jankuttavaa, kehämäistä, ja kierrokset nousevat kuin **Ravelin Bolerossa**. Kirjailijalle tyypillinen liioittelu ja sättiminen – Tarja Roinilan sanoin ”sättimismusiikki” – ovat niin ikäänpuheen piirteitä, jotka korostuvat autofiktiossa *Wittgensteinin veljenpoika*.

Tarja Roinila on aiemmin suomentamiensa teosten jälkisanoissa avannut lukijalle paitsi Bernhardin tyyliä myös omaa työskentelyään kirjailijan tekstien parissa. *Vanhojen mestareiden* jälkisanoissa suomentaja kirjoittaa Bernhardin tyylistä, jossa kirjoitus matkii puhetta: ”Pitkä virke ei pysy alusta loppuun hallinnassa, vaan lauseet ryskyvät kuin ahtojäät [...] Puhe tyrskyy ja pärskyy, se on epätäydellistä ja hallitsematonta, vähän niin kuin elämä” (2013, 204). Tällaisen tekstin kääntäminen vaatii erityisen luovaa taitoa. Tarja Roinila on Bernhardia kääntäessään aina kiinnittänyt huomiota muotoon, rytmiin, poljentoon ja sanojen sointeihin, ja kun teksti on valmis, suomentaja toteaa: ”Kuuntelen: tämä on suomea!” Alkutekstien tyyllille ominainen muoto rujoinekin piirteineen soi nyt nautittavasti suomen kielen keinoin.